

Кількість дослідницьких проектів, у яких співпрацюють учені з різних країн, стрімко зростає: чверть статей з науки та інжинірингу, які публікуються у всьому світі, мають авторів з більш як однієї країни. Проте не всі національні фондові агенції керують наукою своєї країни однаково – наприклад, дослідники Китаю виграють гранти внаслідок дуже різних процесів від своїх європейських колег – і це може об'єднати проекти, що стирають кордони.

Щоб знайти рішення, було створено добровільний форум, Світову дослідну раду (GRC), для обміну передовим досвідом та для підтримки загальних принципів. Нещодавно голови майже 50 дослідницьких і фондових агенцій зустрілися в штаб-квартирі Національного наукового фонду (NSF) у м. Арлінгтон, штат Вірджінія, для обговорення плану дій GRS: таких завдань, як експертна оцінка, обмін даними, чесність досліджень, вільний доступ, кар'єрний зріст та питання етики в досліджах, що проводяться над людьми. Як найбільше зібрання дослідницьких агенцій, це був «історичний момент», говорить С. Фортъє, президент Канадської ради з природничих наук та інжинірингу.

Голова NSF С. Суреш, координатор зібрання, сподівається, що GRC стане посередником для проектів міжнародної співпраці та заходів спільного фінансування для швидшої глобалізації науки. Відтепер, говорить Г. Оліва, президент Бразильської національної ради з наукового та технологічного розвитку, подібні зібрання будуть проводитися частіше – щонайменше одне зібрання п'яти світових областей до щорічних зборів GRS – і більше членів будуть відвідувати інші країни з дружніми візитами.

Організація форуму – вже значне досягнення, проте досі незрозуміло, які у GRC варіанти розвитку. «Головне – рада не повинна перетворитися на великий, дорогий, міжнародний “базар”, де про науку лише говорять», – зазначає К. Фланаган, що вивчає стратегію науки та технології в Манчестерському університеті (Великобританія).

У результаті першого зібрання GRC було сформульовано короткі й безспірні твердження щодо загальних принципів для проведення експертної оцінки наукових проектів, що подаються до розгляду. Ці принципи включають прозорість, відвертість, цілісність та конфіденційність, проте вони не є виключно обов'язковими і служать швидше загальним напрямом дій. Якщо твердження залишаться на цьому загальному рівні, вони не будуть обтяжливими для світової спільноти.

Проте за кулісами голови агенцій обмінювалися корисною інформацією та досвідом. Наприклад, Г. Оліва сказав, що держава наполягає, аби його агенція займалася практичними питаннями, і тому він хоче переосмислити систему оцінювання, аби включити туди ознаки цінності новинки.

До наступного великого зібрання GRC – воно відбудеться в 2013 р. у Берліні, і до цього часу рада сподівається налічувати близько 100 членів – група обговорить цілісність досліджень та вільний доступ до наукових даних і публічних дослідів. Основні принципи дослідницької цілісності вже були покладені в міжнародних керівництвах – наприклад, у Сингапурських твердженнях, погоджених дослідниками та спонсорами у 2010 р. Проте М. Кляйнер, голова DFG, головної німецької дослідно-фондової агенції, говорить, що GRC може обговорювати практичні питання, наприклад, як підійти до проблеми вчених, яким заборонено працювати в одній країні, проте вони вільно продовжують свої досліді в якій-небудь іншій.

Погодження принципів вільного доступу може бути набагато міцнішим, вважає М. Кляйнер. Проте, додає він, у такому важливому питанні «лише завдяки світовій співпраці ми можемо отримати надійні, практичні і стійкі рішення» (*Річард Ван Нурден. Світова рада прагне контролювати науку // Український науковий клуб (http://nauka.in.ua/news/science-policy/article_detail/7962). – 2012. – 25.05*).